

KORTVERHAAL

Vandervelde - Einstein op "villégiature" in Spa; 1932

Katrien Cuypers, departement Bibliotheek (AMSAB)

Emile Vandervelde ontmoette Albert Einstein in Spa tijdens de zomer van 1932. Het is slechts een fait divers dat we kennen uit Vanderveldes artikel in *Le Peuple* van 4 september 1932, "Une lettre de Spa", enerzijds, en een foto op de voorpagina van *Le Peuple* van 2 oktober 1932 anderzijds; maar noch in de memoires van Emile Vandervelde zelf⁽¹⁾, noch in de meest gedetailleerde biografieën van na 1932⁽²⁾ wordt melding van deze ontmoeting gemaakt. Einstein, uitgeweken uit Duitsland, resideerde voor zijn vertrek naar Engeland een tijdlang in België met zijn vrouw, meer bepaald in De Haan aan Zee; in april 1933 was dat in de villa "Savoyarde", avenue Shakespeare⁽³⁾. In de zomer van 1932 had Emile Vandervelde uit een Luikse krant vernomen dat "le [juif] le plus illustre, le plus glorieux des fils de leur race" op vakantie was in Spa, maar zijn adres kon hij slechts met enige inspanning vinden, want Einstein verbleef er in een klein hotelletje "confiné dans une hermétique retraite", afgeschermd van alle opdringerige nieuwsgierigheid van journalisten. Dit verklaart waarom Vandervelde weinig ruchtbaarheid gaf aan hun onderhoud, want, schrijft hij, "je ne pourrais reproduire les choses les plus intéressantes qu'il m'a dites qu'en trahissant son désir de ne pas les voir publiées"⁽⁴⁾. Hij blijft dan ook vrij vaag over de inhoud van hun gesprek, maar kan zijn bewondering niet verbergen over Einsteins

diepe interesse en grondige kennis van zaken wanneer hij het had over onderwerpen als de zionistische beweging, het wereldcongres tegen de oorlog, het socialisme en communisme, of de duurzaamheid van het republikeinse regime in Duitsland.

Maurice Lecat, Belgisch pacifist die in nauwe samenwerking met Einstein heeft bijgedragen tot de verspreiding van de pacifistische ideeën in België⁽⁵⁾, schreef aan Alfons Jacobs, administratief directeur van de "Vlaamse Oudstrijders" over de bijzondere betekenis van deze ontmoeting: de verdediging van pacifistische standpunten als de dienstweigering tijdens het interbellum was niet louter het monopolie van anarchisten en communisten, maar was een strijd, die in even belangrijke mate gevoerd werd door vooraanstaande socialistische als Emile Vandervelde⁽⁶⁾.

- (1) Souvenirs d'un militant socialiste / Emile Vandervelde. - Paris : Denoël, 1939
- (2) The democratic socialism of Emile Vandervelde : between reform and revolution / Janet Polasky. - Oxford ; Washington D.C. : Berg, 1995: evenwel een politieke biografie die gewijd is aan de socialistische, en niet zozeer de pacifistische ideologie van Vandervelde Emile Vandervelde / Roger Abs. - Bruxelles : Labor, 1973. (Collection Labor)
- (3) Contribution à l'histoire de la lutte antimilitariste de l'entre-deux-guerres en Belgique : correspondance, articles et conférences de Maurice Lecat / Albert Lecat. - Rixensart : Albert Lecat, 1994, pp. 380, 510, 670.
- (4) Une lettre de Spa, in: *Le Peuple*, 4 septembre 1932, voorpagina
- (5) Lecat, op. cit. p. 1.
- (6) Brief van Maurice Lecat van 5 oktober 1932 aan Alfons Jacobs, adm. directeur van de Vlaamse Oudstrijders (VOS) Lecat, op. cit. pp. 310, 690.